

การศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย Early Childhood Music Education

ปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล*¹
Preeyanun Promsukkul*¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีกับเด็กปฐมวัยในหัวข้อต่างๆ ประกอบด้วย 1) แนวคิดด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) ความสำคัญของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย 4) สภาพและปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ และ 5) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

คำสำคัญ : การศึกษาปฐมวัย / การศึกษาดนตรีกับเด็กปฐมวัย

Abstract

This article aims to present the information about music education in early childhood in various aspects 1) The ideas of early childhood education 2) The principles of early childhood education 3) The importance of teaching music in early childhood education 4) State and problems of teaching music in early childhood education in non-formal school setting and 5) The Guidelines for Developing of teaching music in early childhood education in non-formal school setting.

Keyword: Early Childhood Education / Early childhood Music Education

* corresponding author, email: preeyanun_piano@hotmail.co.th

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Lecturer in College of Music, Mahidol University

บทนำ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้นิยามปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า เป็นการพัฒนาเด็กแรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการ ตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก เอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็ก พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ภาวินี โฆมานะสิน (2558) ได้ให้ความหมายของการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า คือ การศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี ซึ่งในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับ การศึกษาในความหมายเหล่านี้คือ การศึกษาก่อนวัยเรียน การอนุบาลศึกษา ปฐมวัยศึกษา การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับเด็กเล็ก การศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งล้วนเป็นการวางพื้นฐานทางการศึกษาเบื้องต้นให้กับเด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อม และเพื่อส่งเสริมพัฒนาของเด็กเล็กอย่างมีองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เยาวพา เตชะคุปต์ (2546) ได้กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยคือ การศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิด จนถึงอายุ 6 ปี ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามวิธีการสอนและลักษณะการจัดการเรียนรู้ การศึกษาระดับนี้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่น ๆ เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ กันเพื่อวางรากฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพ และสมองของเด็ก

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาปฐมวัย คือการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นการเตรียมความพร้อมและการวางรากฐานทางการศึกษาเบื้องต้นให้กับเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการ ตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

แนวคิดด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

ระบบแนวคิดพื้นฐานของการศึกษาก่อนวัยเรียนในอเมริกามีรากฐานมาจากการปฏิรูปทางศาสนา ปรัชญา การเมือง อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากยุโรปในศตวรรษที่ 17 และ 18 ที่ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของแนวคิดใหม่ทางการศึกษา โดยมีความเชื่อว่าเด็กเล็กสามารถได้รับประโยชน์จากการศึกษาที่เกิดขึ้นภายนอกบ้านและต้องการการได้รับการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กโต

พื้นฐานแนวคิดในการใช้วิธีการทางธรรมชาติเพื่อการศึกษาและปลูกฝังเด็กของโจฮานน์ เอมอส โคมีเนียส (Johann Amos Comenius) และฌอง ฌาค รูซโซ (Jean-Jacques Rousseau) ในศตวรรษที่ 17 ได้ถูกนำมาพัฒนาต่อเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาของเด็กเล็ก โดยโจฮานน์ ไฮน์ริค เปสตาลอซซี (Johann Heinrich Pestalozzi) ในศตวรรษที่ 18 (Frost & Kissinger, 1976 อ้างถึงใน Hall, 2010)

ภาวินี โฆมานะสิน (2558) ได้สรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของนักการศึกษาสำคัญหลายท่านได้แก่ 1) โจฮันน ไฮน์ริค เปสตาลอซซี 2) เฟรดเดริก เฟร็อบเอล 3) มาเรีย มอนเตสซอรี 4) จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ไว้ดังนี้

โจฮันน ไฮน์ริค เปสตาลอซซี (ค.ศ. 1746-1827) นักการศึกษาชาวสวิส มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยเชื่อว่าการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงธรรมชาติของการเรียนรู้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน ครูควรคำนึงถึงธรรมชาติ ความพร้อมและความแตกต่างในการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเป็นหลัก ซึ่งรวมการพัฒนา ด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ ทั้งยังให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของเด็กมากกว่าการบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ เน้นวิธีการสอนตามธรรมชาติ จากรูปธรรมไปนามธรรม จากง่ายไปยาก ใช้เวลากับการสร้างประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยผ่านประสาทสัมผัสด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนด้วย

เฟรดเดริก เฟร็อบเอล (Friedrich Froebel) (ค.ศ. 1782-1853) นักการศึกษาชาวเยอรมัน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อวงการศึกษาก่อนวัย และได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาของอนุบาลศึกษา เนื่องจากเป็นบุคคล

แรกที่ได้ออกแบบหลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเน้นการเล่นเป็นสำคัญ และมีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพภายในที่มีทักษะและสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งครูควรทำหน้าที่ช่วยดึงความสามารถเหล่านั้นของเด็กออกมา และช่วยเหลือให้พวกเขาสามารถตระหนักถึงความสามารถของตนเองไปพร้อมกับการส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติ ด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์แบบเสรีจากการเล่นและกิจกรรมต่างๆ ตามแนวคิดนี้เชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถ ซึ่งจะแสดงออกเมื่อได้รับการสนับสนุน เช่น การเล่น การร้องเพลง การแสดงท่าทางต่างๆ และการเล่านิทาน เป็นต้น

มาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori) (1870-1952) นักมนุษยวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยโรม ประเทศอิตาลี ให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านการสัมผัส ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาสติปัญญาให้สำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน และเชื่อว่างานใด ๆ ก็ตามล้วนมีลำดับขั้นตอนที่สามารถแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ ได้ ด้วยกระบวนการนี้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ระบบการสอนนี้พยายามสร้างให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และมีพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยให้เสรีภาพกับเด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ได้สังเกต ปฏิบัติ และฝึกประสบการณ์ชีวิต

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (ค.ศ. 1895-1952) นักการศึกษาชาวอเมริกัน เชื่อว่าเด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ควรจัดการศึกษาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของเด็ก การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (Education is life long process) การเรียนรู้เป็นผลมาจากการทำกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถของเด็กโดยมีครูทำหน้าที่ เป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อม ช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม และวางแนวทางที่เหมาะสมและต่อเนื่องให้เด็กได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยการเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (child center) และให้อิสระภาพในการเรียน ในการคิดและแสดงออก ซึ่งจะใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยต่อไป

จากแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัยของนักการศึกษาที่สำคัญดังกล่าว พบว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาเด็กอย่างมีองค์รวม คือ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 2) การเรียนรู้ผ่านทาง

ทำกิจกรรม การเล่น โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
3) การเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรม
และออกความคิดเห็น และ 4) ครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย ผู้จัดและส่งเสริมการเรียนรู้
ของเด็ก แนวคิดนี้เหล่านี้ได้กระจายออกไปและถูกนำไปพัฒนาต่อโดยนักการศึกษา
นักวิจัยและนักปรัชญามากมาย

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

วสุภุต สุวรรณเทน และ วัลนิกา ฉลากบาง (2559) ได้กล่าวถึงหลัก
การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์
รวม เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและ
สติปัญญา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและ ความแตกต่าง
ของเด็กแต่ละคน ภายใต้ปรัชญาและความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ให้มีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงาน คุณภาพของผู้เรียน
การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน การมีส่วน
ร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนโดยสิ่งสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึง
ปัจจัยด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ประกอบด้วย
 - 1.1 การสื่อแนวทางการปฏิบัติงานให้เข้าใจตรงกัน
 - 1.2 การกำกับติดตามและการประเมินผลการเรียนการสอน
 - 1.3 การส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพและการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
2. ปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กร ประกอบด้วย
 - 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์
 - 2.2 ความรู้ความสามารถของบุคลากร
 - 2.3 การจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม
 - 2.4 การสรรหาและจัดทรัพยากรการเรียนรู้
 - 2.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร
3. ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 3.1 การสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียน ได้แก่ การเปิดโอกาส
ให้บุคลากรเข้าร่วมการตัดสินใจ การให้ความเป็นกันเอง การเชื่อใจ และการจัดระบบ
การจูงใจ
 - 3.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีทางกายภาพ

4. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 4.1 การบริหารหลักสูตร
- 4.2 การบริหารจัดการเรียนการสอน
- 4.3 การบริหารการวัดผลประเมินผล
- 4.4 การประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการประสบความสำเร็จของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำแนวทางและนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ ไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและปรัชญาการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นผู้บริหารจัดการ บริหารหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางการวางแผนประสพการณ์การเรียนรู้ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน สามารถนิเทศ กำกับ และติดตามให้ครูดำเนินการจัดประสพการณ์ที่เหมาะสม มีการประเมินพัฒนาการ และจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านของเด็กและคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน (อภิสมัย วุฒิพรพงษ์, 2540)

นอกจากผู้บริหารแล้ว ครู คืออีกบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษาให้ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ถูกวางไว้ Office of Early Childhood Development Virginia Department of Social Service (2008) ได้กำหนดคุณสมบัติของครูปฐมวัยไว้ 4 ด้าน เพื่อการส่งเสริมให้ครูปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (Commitment to quality) คือ ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและตามที่กำหนด 2) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) คือ ความมุ่งมั่นในการพัฒนาความรู้และทักษะจำเป็นด้านวิชาชีพ 3) ด้านการสนับสนุน (Advocacy) คือ การส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยแก่ชุมชน 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics) คือ การประพฤติปฏิบัติดีต่อผู้ร่วมวิชาชีพ ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเราทุกคน (Pitts, 2012; UNESCO, 2012) ทั้งแบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และกึ่งทางการ ผ่านทางสื่อมีเดียต่าง ๆ ทั้ง YouTube หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เด็กควรได้รับโอกาสได้มีส่วนร่วมและประสบการณ์ทางดนตรีผ่านทางกิจกรรมที่หลากหลายนอกเหนือจากการเล่นเครื่องดนตรี หรือการเรียนดนตรีในชั้นเรียนเท่านั้น เด็กควรมีประสบการณ์ในการร้อง การเต้นทั้งแบบเดี่ยว และการเต้นร่วมกับผู้อื่น (Denora, 2000; Pitts, 2012)

กิจกรรมดนตรีมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเรียนรู้ที่สำคัญมักเกิดขึ้นในช่วงวัยนี้ การเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้นได้ต้องมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ด้านคือ 1) การทำซ้ำ 2) การทำอย่างสม่ำเสมอ และ 3) การมีส่วนร่วม (engagement) การเล่นดนตรี (musical play) จะสร้างให้เด็กมีพลังในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของพวกเขา (Fahmie, 2000)

ประสบการณ์ทางดนตรีของเด็ก จะส่งผลต่อความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็กมากขึ้น การฟัง การร้องเพลง และการเคลื่อนไหว จะสร้างให้เกิดความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อนร่วมชั้นเรียน สร้างความสมดุลทางอารมณ์ ช่วยผ่อนคลายความเครียด บทเพลง กิจกรรมดนตรี และเกมส์ต่างๆ ส่งผลเชิงบวกต่อระดับอารมณ์ของพวกเขาอีกด้วย นอกจากนี้ การศึกษาดนตรียังพัฒนาความฉลาดของเด็ก การเรียนรู้เนื้อเพลง ทำนองเพลง และการตีความเพลงจะช่วยพัฒนาความจำของเด็ก (Forrai, 1990)

Gordon (2007) กล่าวว่า ในระหว่างช่วง 9 ปีแรกของชีวิต ระดับความถนัดทางดนตรี จะมีการแปรผันอยู่ตลอดเวลา ในช่วงการพัฒนาความถนัดทางดนตรี (development music aptitude stage) เป็นช่วงเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งที่เด็กจะต้องได้รับการแนะนำทางดนตรีอย่างมีคุณภาพสูงสุด ทั้งแบบไม่เป็นทางการ (informal music guidance) และการเรียนดนตรีอย่างเป็นทางการ (formal music instruction) เพราะจะเป็นการเพิ่มระดับความสำเร็จทางดนตรีของพวกเขา เพิ่มภาพรวมระดับความถนัดทางดนตรี และเพิ่มศักยภาพในการประสบความสำเร็จทางด้านดนตรีไปตลอดชีวิต ยิ่งเด็กอายุน้อยเท่าไร จะยิ่งได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมทางดนตรีที่มีศักยภาพสูงมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็ก

ได้รับการสอนที่ไม่เหมาะสม พัฒนาทางด้านความถนัดทางดนตรีของพวกเขา จะลดลงเช่นเดียวกัน

Taggart (2000) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) ของเอ็ดวิน กอร์ดอน (Edwin Gordon) ไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ดนตรีของเด็กคล้ายคลึงกับ กระบวนการเรียนรู้ด้านภาษา เด็กเรียนรู้ภาษาด้วยการซึมซับจากสิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรม ด้วยวิธีการแบบไม่เป็นทางการ ความสามารถในการเรียนรู้และใช้ภาษา ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางด้านภาษา และความชอบโดยธรรมชาติ ของเด็ก เด็กได้ยินภาษาที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวของพวกเขา ซึ่งบางครั้งเป็นการสื่อสาร โดยตรงแต่บางครั้งก็เป็นเสียงที่อยู่รอบตัว แท้จริงแล้วเด็กทารกเริ่มเล่นกับเสียง ผ่านทางการทำเสียงอ้อแอ้ (babble) ในช่วงนี้เองที่พวกเขาจะเริ่มพัฒนาการฟัง คำศัพท์ที่อาจจะยังไม่สามารถพูดออกมาได้ และเริ่มต้นการเลียนแบบโดยอาจยังไม่เข้าใจความหมายของคำนั้นๆ แต่ท้ายที่สุดแล้ว เด็กจะสามารถพูดคำ วลี หรือ ประโยคที่สมบูรณ์ได้อย่างเข้าใจความหมาย และเมื่อพวกเขาเข้าเรียนในโรงเรียน หรือเข้าสู่การเรียนการสอนภาษาอย่างเป็นทางการ พวกเขาจะเรียนรู้ที่จะอ่านและ เขียนในสิ่งที่พวกเขาเข้าใจและพูดได้แล้ว

การเชื่อมโยงความรู้เหล่านี้กับการเรียนรู้ดนตรีคือ เด็กจำเป็นต้องได้ซึมซับ สิ่งแวดล้อมทางดนตรีที่ตัวอย่างครบถ้วนและเพียงพอ เพื่อพัฒนาคลังคำศัพท์ ในการฟังดนตรีและเพื่อพัฒนาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในลำดับถัดมาคือการเล่นกับเสียงดนตรี ในท้ายที่สุดแล้วเด็กจะสามารถเลียนแบบคลังคำศัพท์เพื่อใช้ในการสื่อสารทางดนตรี (speaking vocabulary) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการสอนดนตรี นั่นคือ ความสามารถในการออกเสียงทางดนตรีของเด็ก หมายถึงความสามารถในการฟัง อย่างเข้าใจ สามารถคาดเดาและให้ความหมายของเสียงดนตรีที่ได้ยินและ แสดงในขอบเขตของเสียง (tonality) และจังหวะ (meter) ได้เช่นเดียวกับการเรียนรู้ ภาษา โดยเด็กจะสามารถพัฒนาความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ของดนตรี (music syntax) สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กสามารถคาดเดาได้ว่าสิ่งใด จะเกิดขึ้นต่อไปในดนตรี โดยหลังจากที่เด็กได้พัฒนาการรับรู้ส่วนนี้ และสามารถ ใช้มันเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่เขาได้ยินและแสดงแล้วพวกเขาก็จะมีความพร้อม สำหรับการเรียนดนตรีอย่างจริงจัง (formal instruction) ต่อไปในอนาคต ซึ่งเมื่อถึง จุดนั้นผู้ปกครอง ควรคำนึงถึงการเรียนการสอนในด้านการอ่านและเขียนโน้ตต่อไป Gordon (1997)

ตารางที่ 1 พัฒนาการและลำดับขั้นของออดิเอชันขั้นต้น (preparatory audiation)
(Gordon, 2017)

ชนิด	ลำดับขั้น
<p>ขั้นปรับตัว (acculturation)</p> <ul style="list-style-type: none"> - แรกเกิดจนถึงอายุ 2-4 ปี - เด็กมีส่วนร่วมอย่างตระหนักรู้เพียงเล็กน้อยต่อสิ่งแวดล้อม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นซึมซับ (assorbtion) : ได้ยินและรวบรวมเสียงรอบตัว 2. การตอบสนองแบบสุ่ม (random response): เคลื่อนไหว และทำเสียงอ้อแอ้เพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรีในสิ่งแวดล้อมแต่การตอบสนองนั้นยังไม่ได้เชื่อมโยงกับเสียงดนตรี 3. การตอบสนองอย่างมีวัตถุประสงค์ (purposeful response): พยายามเชื่อมโยงการเคลื่อนไหวและการทำเสียงอ้อแอ้ ต่อเสียงดนตรีรอบตัว
<p>ขั้นเลียนแบบ (imitation)</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุ 2-4 ปี ถึง 3-5 ปี - มีส่วนร่วมอย่างตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อม 	<ol style="list-style-type: none"> 4. ขั้นถือเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง (shedding egocentricity): ตระหนักว่าการเคลื่อนไหวและการทำเสียงอ้อแอ้ไม่เข้ากันกับเสียงดนตรีรอบตัว 5. การให้รหัส (breaking the code) : การเลียนแบบเสียงดนตรีรอบตัวอย่างถูกต้องได้บางส่วน โดยเฉพาะรูปแบบของเสียง และ จังหวะ
<p>ขั้นซึมซับ (Assimilation)</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุ 3-5 ปี ถึง 4-6 ปี - มีส่วนร่วมอย่างตระหนักรู้ต่อตัวเอง 	<ol style="list-style-type: none"> 6. การทบทวนความคิดหรือความรู้สึกของตัวเอง (introspection) ตระหนักถึงการขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างการร้อง การเปลี่ยนแปลง การหายใจ และการเคลื่อนไหว 7. การประสานสัมพันธ์ (coordination): การประสานสัมพันธ์ ระหว่างการร้อง การเปลี่ยนแปลง การหายใจ และการเคลื่อนไหว

เมื่อเด็กอยู่ในออดิเอชันระดับขั้นต้น การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (informal guidance) จะเหมาะสมกว่าการเรียนรู้แบบเป็นทางการ (formal

instruction) ชนิดและลำดับชั้นของออดิเอชั่นขั้นต้นที่เด็กได้มีส่วนร่วมทั้งด้านเสียง (tonally) และจังหวะ (rhythmically) จะช่วยกำหนดรูปแบบของการเรียนรู้ที่จะรู้จักดนตรีที่จะเกิดขึ้น พัฒนาการทางด้านเสียงและจังหวะของเด็กไม่จำเป็นต้องพัฒนาไปในทางเดียวกัน แท้จริงแล้วเด็กส่วนมากจะเก่งด้านใดด้านหนึ่ง และพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วในด้านนั้น ซึ่งความเก่งของเด็กในด้านใดด้านหนึ่งนั้น จะขึ้นอยู่กับระดับความถนัดในด้านนั้น ๆ ที่เชื่อมโยงกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางดนตรีของพวกเขา สิ่งแวดล้อมทางดนตรีที่เหมาะสมในช่วงวัยเด็กเล็กมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาความถนัดทางดนตรี ยิ่งคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางดนตรีในวัยเด็กเล็กดีเท่าไร ศักยภาพในการเรียนรู้ดนตรีตลอดชีวิตของเด็กก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น จุดนี้ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ของผู้ปกครองและครูปฐมวัยที่ต้องจัดหาสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดและมีคุณภาพสำหรับเด็กทุกคน

ในช่วงแรกของชีวิต เด็กทุกคนควรได้รับโอกาสให้มีประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมทางดนตรีที่มีคุณภาพโดยปราศจากความคาดหวังและความถูกต้อง พวกเขาควรได้รับประสบการณ์ทางดนตรีที่มากเพียงพอและมีความหลากหลาย ทั้งการร้อง การเคลื่อนไหว และการเปิด โอกาสให้ได้ฟัง ได้ดู และได้สำรวจดนตรี ในแบบที่พวกเขาต้องการในการทำกิจกรรมดนตรี เด็กบางคนอาจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่บางคนอาจตรงกันข้าม เขาอาจไม่มีสมาธิ เกาะติดอยู่กับผู้ปกครอง หรือไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ซึ่งผู้ใหญ่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าเด็กซึมซับดนตรีได้มากน้อยเพียงใด จากการดูเพียงสิ่งที่ปรากฏให้เห็นจากการทำกิจกรรมเท่านั้น เพราะทุก ๆ การตอบสนองของเด็ก ควรได้รับการสนับสนุน ซึ่งผู้ใหญ่คนที่เป็นผู้แนะนำและจัดหากิจกรรมดนตรีเหล่านั้น ควรเลียนแบบ หรือทำซ้ำ การตอบสนองที่เกิดขึ้นของเด็ก และเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสมให้ทางการตอบสนองนั้น มาสู่การทำกิจกรรมดนตรีในชั้นเรียนต่อไป เด็กที่ได้รับการกระตุ้นให้สำรวจเสียงดนตรีในสิ่งแวดล้อม ของพวกเขาผ่านการทำกิจกรรมดนตรีแบบไม่เป็นทางการ เหล่านั้น จะค่อย ๆ เรียนรู้และผสมผสานกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมทางดนตรีของผู้ใหญ่ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเด็กจะต้องได้รับโอกาสให้ได้ “เล่นกับดนตรี” โดยมีครูผู้ซึ่งตระหนักถึงความต้องการตามพัฒนาการของพวกเขาเป็นผู้แนะนำ (Taggart, 2000)

สภาพและปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

ปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เกิดขึ้นนั้น สามารถแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

1. ด้านผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองในประเทศไทยส่วนใหญ่อยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความเป็นนักดนตรี (musicianship) และทักษะชีวิตของเด็กไปพร้อมกับการพัฒนาด้านพัฒนาการของเด็กในทุกด้านทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนปฏิบัติดนตรีในระดับขั้นพื้นฐานต่อไป

2. ด้านครู คือ ครูสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการ และพบว่าครูดนตรีส่วนมากไม่ได้มีทักษะเพียงพอในการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ครูดนตรีขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการสอนเด็กปฐมวัย ทั้งในด้านพัฒนาการด้านต่าง ๆ พัฒนาการด้านดนตรี จิตวิทยาการสอนดนตรี และวิธีการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้การให้ความรู้ การจัดอบรมการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการครูดนตรีจำนวนมากขาดความรู้จริงในสิ่งที่สอนและขาดทักษะในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ และความแตกต่างของเด็ก

3. ด้านนักเรียน คือ เด็กไทยขาดความคิดสร้างสรรค์ ความกล้ามีส่วนร่วม และความกล้าแสดงความคิดเห็น เนื่องจากสภาพสังคมและการแข่งขันทำให้เด็กไทยต้องทำกิจกรรมมากมาย ทำให้มีเวลาจำกัด การเรียนขาดความสม่ำเสมอ ส่งผลต่อความมั่นใจในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การตอบสนองในชั้นเรียน ซึ่งกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอนดนตรี

4. ด้านสื่อและกระแสสังคม คือ กระแสความนิยมในการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีมากขึ้น ผู้ปกครองมุ่งไปตามกระแสโดยขาดการค้นคว้าหาข้อมูลที่แท้จริง ขาดความเข้าใจ ส่งผลให้การเรียนดนตรีเกิดปัญหา ขาดความต่อเนื่อง และไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ หรือสิ่งที่ควรจะเป็น

5. ด้านธุรกิจโรงเรียนดนตรี คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนดนตรี ขาดความเข้าใจในหลักสูตร กระบวนการ ปรัชญา วิธีการและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนดนตรี ในที่นี้หมายถึงเจ้าของโรงเรียนดนตรีและธุรกิจ ส่งผลให้ชั้นเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่เปิด

ขึ้นมาขึ้นไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมาย และความ ตั้งใจของหลักสูตร (ปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล, 2561)

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรี เอกชนนอกระบบ

จากงานวิจัยของปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล (2561) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ 2 ด้านคือ 1) ด้านผู้ปกครอง และ 2) ด้านครู/บุคลากร ทางการศึกษาที่จะเป็นกำลังสำคัญที่จะสามารถช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

ด้านผู้ปกครอง คือ การสร้างความเข้าใจการให้ข้อมูลและการให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น

1. การสร้างความเข้าใจในลักษณะ รูปแบบและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน โดยการแนะนำและชี้แจงข้อมูลให้กับผู้ปกครองทราบในครั้งแรกของการเรียนการสอน

2. การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียนดนตรี

3. การพูดคุยกับผู้ปกครองหลังคาบเรียน เพื่อติดตามผลการเรียน รายงานพัฒนาการ ปัญหา และการแก้ไขรายบุคคล

4. การจัดการประชุมหรือการจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านครู คือ ครูผู้สอน นอกเหนือจากจะมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพแล้ว ยังถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าของ โรงเรียน และบุคลากร เป็นคนใช้หลักสูตรและทำให้การเรียนการสอนเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปได้ โดยครูดนตรีปฐมวัยที่ดีควรมีความรู้จริงในสิ่งที่สอนเข้าใจหลักสูตร และเป้าหมายของการสอนดนตรี สำหรับเด็กปฐมวัย มีความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก รวมไปถึงจิตวิทยาความเป็นครู จิตวิทยาการสอน มีความฉลาดทางด้านอารมณ์ รู้จริงในวิธีการสอนดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โคดาเย ดาลโครซ ออร์ฟ ชูชุกิ เป็นต้น เข้าใจปรัชญาและหลักการสำคัญของวิธีการสอนดนตรีที่เลือกใช้ สามารถประยุกต์ ปรับเปลี่ยน

และปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนตามสถานการณ์ และตามช่วงเวลาได้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอทำการประเมินผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ จัดบันทึก และรายงานพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้ โดยแนวทางการพัฒนาอาจมุ่งเน้นไปที่ส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ

1. ภาพใหญ่ คือ บทบาทของมหาวิทยาลัยในการผลิตบุคลากรครุดนตรีรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ และเป็นแหล่งพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากรครูในปัจจุบันให้มีมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

2. ภาพย่อย คือ การจัดตั้งองค์กร สมาคม หรือการรวมกลุ่ม ครุดนตรีปฐมวัยแบบกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ปัญหา และประสบการณ์ของตัวเอง เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในบริบทของตนเอง

สรุป

การจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งนอกเหนือจากการสอนทักษะดนตรีแล้วนั้น ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในปรัชญา แนวทาง และหลักการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยด้วย การเข้าใจสภาพ และปัญหาที่เกิดขึ้น การร่วมมือกันด้วยความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการและพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องร่วมกันของทุกภาคส่วน จะทำให้การจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ปริญญานันท์ พร้อมสุขกุล. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ. *Veridian E-Journal, Silapakorn University*. 11(2), 1266-1283.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ภาวินี โฆมานะสิน. (2558). **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายธุรการมัลติมีเดีย

เพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2546). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:

เยาวพา เดชะคุปต์. (2546). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:

เยาวพา เดชะคุปต์. (2546). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:

เยาวพา เดชะคุปต์. (2546). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
วสุภฤต สุวรรณเทน และ วิไลนิกาฉลากบาง. (2559). คุณภาพการจัดการศึกษา
ปฐมวัย: ปัจจัยเชิง สาเหตุ. *Veridian E-Journal, Silapakorn
University*. 9(3), 151-164.
- อภิสมัย วุฒิพรพงษ์. (2540). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ
ระดับปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2555. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hall, J. E. (2010). **Music education in early childhood teacher
education: The impact of a music methods course on pre-
service teachers' perceived confidence and competence to
teach music.** Doctoral dissertation, University of Illinois.
- DeNora, T. (2000). **Music in everyday life.** London: Ashgate.
- Fahmie, D. (2000). Musical playtime for developing young minds. In **the
MEA state editors (Ed.), Spotlight on early childhood music
education: Selected articles from state MEA journals** (pp.32-
34). Reston, VA: The National Association for Music Education.
- Forrai, K. (1990). **Music in preschool.** (2nd). Budapest: Franklin Prining
House.
- Gordon, E. E. (1997). **A music learning theory for newborn and
young children.** Chicago: G.I.A.
- Taggart, C. C. (2000). Developing musicianship through musical play. In
**the MEA state editors (Ed.), Spotlight on early childhood
music education: Selected articles from state MEA journals.**
(pp. 23-26). Reston, VA: The National Association for Music
Education.
- Pitts, S. (2012). **Chances and Choices: Exploring the impact of music
education.** New York, NY: Oxford University Press.
- UNESCO. (2012). **Measuring cultural participation.** Montreal, Canada:
UNESCO Institute for statistics.